

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa A. C.

przeciwko R. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością C. [...] spółce komandytowej w W.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 kwietnia 2016 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 28 sierpnia 2015 r., sygn. akt XXI Pa [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W., po rozpoznaniu sprawy z powództwa A. C. przeciwko R. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością C. [...] spółce komandytowej w W., o odszkodowanie, postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2015 r., odrzucił skargę kasacyjną strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 17 marca 2015 r.

W uzasadnieniu Sąd wskazał, że w przedmiotowej sprawie skargę kasacyjną w imieniu pozwanego sporządziła i wniosła radca prawny A. P., która - jak wynika z akt sprawy - nie była umocowana do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej oraz zastępowania strony przed Sądem Najwyższym. Znajdujące się w aktach sprawy pełnomocnictwo uprawniało pełnomocnika jedynie do reprezentowania

Spółki „w sprawie z odwołania A. C. o rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia”. Tymczasem, jak podkreślił Sąd Najwyższy, postępowanie kasacyjne przed Sądem Najwyższym nie jest kontynuacją wcześniejszych postępowań i dotyczy nowej sprawy wszczętej przez wniesienie skargi kasacyjnej, podczas gdy postępowanie w sprawie kończy się z chwilą uprawomocnienia orzeczenia sądu drugiej instancji. Pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z mocy samego prawa - tj. art. 91 k.p.c. - umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2012 r., V CZ 104/11, LEX nr 1147813).

Wobec powyższego, zarządzeniem z 18 czerwca 2015 r., zobowiązano pełnomocnika do złożenia pełnomocnictwa uprawniającego go do złożenia skargi kasacyjnej i reprezentowania strony pozwanej przed Sądem Najwyższym - w terminie 7 dni, pod rygorem odrzucenia skargi. Pełnomocnik strony pozwanej przedłożył dokument pełnomocnictwa datowany na 10 lipca 2015 r., w którym osoby reprezentujące pozwaną Spółkę potwierdziły umocowanie radcy prawnego A. P. do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej sygnowanej datą 21 maja 2015 r. Zarządzeniem z 21 lipca 2015 r. ponownie zobowiązano pełnomocnika strony pozwanej do przedłożenia pełnomocnictwa uprawniającego go do wniesienia skargi kasacyjnej (tj. na dzień 21 maja 2015 r.) - w terminie 7 dni, pod rygorem odrzucenia skargi. Pełnomocnik strony pozwanej złożył taki sam odpis pełnomocnictwa jak przy piśmie z 15 lipca 2015 r.

Sąd wskazał, że, zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia 7 marca 2000 r., IV CZ 12/00 (OSNC 2000 nr 9, poz. 165), brak w zakresie pełnomocnictwa, powstały wskutek sporządzenia skargi kasacyjnej przez adwokata nieumocowanego do jej wniesienia, nie może być uzupełniony przez zatwierdzenie tej czynności procesowej przez stronę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego akcentuje się, że wniesienie środków zaskarżenia do Sądu Najwyższego przez pełnomocnika strony powinno być połączone z przedstawieniem pełnomocnictwa, z którego wynika, że w chwili wniesienia tego środka pełnomocnik był legitymowany do dokonania tej czynności. Fakt takiego umocowania powinien być wykazany przez pełnomocnika także po wezwaniu go przez sąd do usunięcia braków formalnych. Przepisy Kodeksu postępowania

cywilnego nie przewidują ogólnej zasady tzw. następczego potwierdzania czynności procesowych, dokonywanych bez należytego umocowania, a jedyne odstępstwo od tej zasady sformułowano w art. 97 k.p.c., który ma charakter regulacji szczególnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2008 r., IV CZ 47/08, LEX nr 637708).

W rezultacie, skoro pełnomocnictwo udzielone zostało 10 lipca 2015 r., zaś skargę wniesiono 21 maja 2015 r., to pełnomocnik pozwanego nie był umocowany do dokonania tej czynności. Stąd skarga kasacyjna, jako sporządzona przez osobę nieuprawnioną, podlega odrzuceniu na podstawie „art. 393⁵ k.p.c.” jako niedopuszczalna.

Postanowienie to zostało zaskarżone zażaleniem przez stroną pozwaną, która zarzuciła mu naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść postanowienia, tj. naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 87¹ § 1 k.p.c. i art. 92 k.p.c., przez bezzasadne uznanie, że pełnomocnik strony pozwanej nie legitymował się pełnomocnictwem upoważniającym go do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej.

W uzasadnieniu wskazano, że pełnomocnik strony pozwanej - radca prawny A. P. złożyła skargę kasacyjną, w treści której wykazała ona swoje umocowanie, powołując się na znajdujące się w aktach sprawy pełnomocnictwo z dnia 7 lutego 2011 r. Dnia 15 lipca 2015 r., z ostrożności procesowej, w wykonaniu nałożonego nań przez Sąd Okręgowy zobowiązania, złożyła nowe pełnomocnictwo datowane na dzień 10 lipca 2015 r. W pełnomocnictwie tym wyszczególniono, że jest ona umocowana do reprezentowania strony pozwanej w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w niniejszej sprawie. Jednocześnie w pełnomocnictwie potwierdzono umocowanie pełnomocnika radcy prawnego A. P. do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej z dnia 21 maja 2015 r. i potwierdzono wszystkie czynności procesowe dokonane przez nią w postępowaniu sądowym przed Sądem pierwszej i drugiej instancji. Pismem z dnia 4 lipca 2015 r., (po powtórnym wezwaniu) ponownie złożono taki sam odpis pełnomocnictwa jak przy piśmie z dnia 15 lipca 2015 r.

Skarżąca podkreśliła także, że pełnomocnictwo przedłożone w niniejszej sprawie nie zawierało sformułowania, że stanowi ono umocowanie do

reprezentowania strony jedynie przed sądami powszechnymi wszystkich instancji, gdyż wtedy zasadne byłoby twierdzenie, że nie obejmuje ono upoważnienia do działania w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, które nie jest postępowaniem w toku instancji. Wyżej wymienione pełnomocnictwo zostało sformułowane w szerszy sposób, tak by objąć nim wszelkie czynności i wszystkie postępowania, które mogą zostać wszczęte w związku ze sprawą - i jego treść nie daje żadnych podstaw do twierdzenia, aby celem mocodawców było wyłączenie postępowań związanych z wniesieniem nadzwyczajnych środków zaskarżenia. W związku z powyższym nie ma wątpliwości, że legitymacja pełnomocnika do wniesienia skargi kasacyjnej wynikała już z pełnomocnictwa z dnia 7 lutego 2011 r., znajdującego się w aktach sprawy, na które pełnomocnik powołał się w treści skargi. Dodatkowo zauważono, że w związku z zarządzeniem Sądu Okręgowego z dnia 18 czerwca 2015 r. pełnomocnik, pomimo że był już umocowany do prowadzenia sprawy, złożył kolejny dokument pełnomocnictwa datowany na dzień 10 lipca 2015 r., w którym wyszczególniono, że jest on uprawniony do reprezentowania strony pozwanej także przed Sądem Najwyższym. Jedynie z ostrożności procesowej w pełnomocnictwie tym potwierdzono dodatkowo umocowanie pełnomocnika do sporządzenia i wniesienia skargi kasacyjnej z dnia 21 maja 2015 r. W związku z tym, że art. 97 k.p.c. dopuszcza w drodze wyjątku następcze potwierdzanie czynności procesowych, jeżeli Sąd Okręgowy powziął nieuzasadnione wątpliwości, co do legitymacji pełnomocnika do wniesienia skargi kasacyjnej, mógł pozwolić na potwierdzenie tych czynności przez pozwaną Spółkę z mocą wsteczną. Z brzmienia przepisu art. 97 k.p.c. nie wynika jednoznacznie, aby przepis ten nie mógł mieć zastosowania do czynności związanych ze złożeniem skargi kasacyjnej.

W odpowiedzi na zażalenie powódka wniosła o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie wskazać należy, że Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/7 (OSNC 2008 nr 11, poz. 122), której nadano moc zasady prawnej, stwierdził, że pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z samego prawa umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w

postępowaniu kasacyjnym. W szczególności wyjaśniono w nim pojęcie „sprawy” i czynności procesowych „łączących się ze sprawą” w rozumieniu art. 91 k.p.c., przyjmując, że nie mieści się w nich wniesienie skargi kasacyjnej.

Z tych względów pełnomocnictwo do reprezentowania pozwanej Spółki „w sprawie z odwołania A. C. o rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia” stanowi pełnomocnictwo procesowe, o którym mowa w art. 91 k.p.c., udzielone „w sprawie”, która skończyła się z chwilą uprawomocnienia orzeczenia sądu drugiej instancji i nie upoważniało ono pełnomocnika strony pozwanej do wniesienia skargi kasacyjnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że na gruncie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie można utożsamiać samego udzielenia umocowania procesowego z pisemnym jego udokumentowaniem. Podnosi się bowiem, że pojęcie „pełnomocnictwo” ma dwojakie znaczenie: z jednej strony oznacza ono pochodzące od mocodawcy umocowanie pełnomocnika do działania w imieniu mocodawcy, z drugiej strony - dokument obejmujący (stwierdzający) to umocowanie. Dlatego też, wychodząc z takiego założenia, należy przyjąć, że udzielenie pełnomocnictwa (rozumianego jako umocowanie) może nastąpić w dowolnej formie, w tym także ustnej, nie tylko pisemnej. Od udzielenia pełnomocnictwa należy jednak odróżnić jego wykazanie przed sądem, stanowiące jeden z wymogów skuteczności tego aktu procesowego i tym samym podejmowania czynności procesowych przez pełnomocnika w imieniu mocodawcy. Zgodnie bowiem z art. 89 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., pełnomocnik obowiązany jest przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo (rozumiane jako dokument stwierdzający umocowanie) z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa. Dokument pełnomocnictwa (albo jego wierzytelny odpis) jest w tym wypadku jedynym dowodem potwierdzającym wobec sądu istnienie umocowania pełnomocnika do działania w imieniu strony. Prowadzi to do wniosku, że przez pojęcie formy pełnomocnictwa procesowego należy rozumieć jedynie, aczkolwiek istotne i zazwyczaj konieczne, a poza tym zagrożone sankcją zwrotu lub odrzucenia złożonego pisma, wymaganie dotyczące potwierdzenia (ucieleśnienia) oświadczenia woli mocodawcy. Oznacza to, że sam dokument pełnomocnictwa nie ma znaczenia konstytutywnego. Takiego charakteru

nie ma też wydanie tego dokumentu, skoro nie stanowi ono udzielenia pełnomocnictwa. Konstytutywne znaczenie ma zatem samo udzielenie umocowania procesowego, w tym również w formie ustnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lipca 2003 r., III CZP 54/03, Prokuratura i Prawo z 2004 r. Nr 4, poz. 33; z dnia 14 stycznia 2015 r., I CZ 99/14, LEX nr 1640238; z dnia 24 października 2013 r. IV CZ 73/13, LEX nr 1389014; z dnia 9 marca 2006 r., I CZ 8/06, OSP 2006 nr 12, poz. 141; z dnia 27 sierpnia 2008 r., II UK 75/08, LEX nr 785529 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2006 r., I PK 124/06, Monitor Prawa Pracy 2007 nr 5, poz. 256; z dnia 28 marca 2008 r., II PK 235/07, OSNP 2009 nr 15-16, poz. 198; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2011 r., I UK 78/11, LEX nr 1084699).

W związku z tym pisemny akt pełnomocnictwa nie musi zawierać daty jego sporządzenia, czy też inaczej, brak daty na pełnomocnictwie nie stanowi braku formalnego w rozumieniu art. 130 k.p.c., jednocześnie fakt opatrzenia dokumentu pełnomocnictwa datą późniejszą od daty wniesienia przez pełnomocnika skargi kasacyjnej nie może stanowić przesłanki zastosowania sankcji przewidzianej w art. 389⁶ § 2 k.p.c. (por. przywołane wyżej postanowienie z dnia 14 stycznia 2015 r., I CZ 99/14, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 2006 r., III SZ 1/6, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 148 i z dnia 23 marca 2006 r., II CZ 11/06, LEX nr 196611; z dnia 11 marca 2015 r., II CZ 110/14, niepublikowane).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia (art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Sąd Najwyższy stwierdził także, że wniosek strony pozwanej (zawarty w zażaleniu) o zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym jest przedwczesny. Zgodnie z przepisem art. 108 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Analizując powyższy przepis, nie można pominąć ogólnej zasady rządzącej kosztami procesu. Zasada ta wyrażona została w art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Decydujące zatem znaczenie ma wynik procesu, a nie jego poszczególnych etapów. Wynik procesu to rozstrzygnięcie o sprawie jako całości. Postanowienie Sądu Najwyższego, w wyniku którego dochodzi do uchylenia

postanowienia sądu drugiej instancji odrzucającego skargę kasacyjną, i które to uchylene ma charakter tzw. „uchylenia zmieniającego”, powoduje nadanie biegu skardze kasacyjnej. Jej rozpoznanie zadecyduje o ostatecznym wyniku sprawy, według którego zostaną rozliczone koszty postępowania w całości. Na obecnym etapie postępowania wynik sprawy nie jest znany. Zakładając hipotetycznie różne możliwe warianty, to odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bądź jej oddalenie oznacza przegranie sprawy i nie ma podstaw do zasądzenia na rzecz strony przegrywającej jakichkolwiek kosztów procesu (wyjąwszy sytuację przewidzianą w przepisie art. 103 k.p.c.). Natomiast orzeczenie Sądu Najwyższego uwzględniające skargę kasacyjną przybrać może dwie formy. W przypadku uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania zastosowanie ma przepis art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i w związku z art. 398²¹ k.p.c., w przypadku wyroku reformatoryjnego o kosztach procesu rozstrzygać będzie przepis art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 sierpnia 1965 r. I CZ 80/65, OSNC 1966 nr 3, poz. 47; z dnia 8 lipca 1971 r. I CZ 103/71, niepublikowane oraz z dnia 10 października 2007 r. II PZ 36/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 319; z dnia 16 lutego 2011 r., II CZ 203/10, LEX nr 738399).